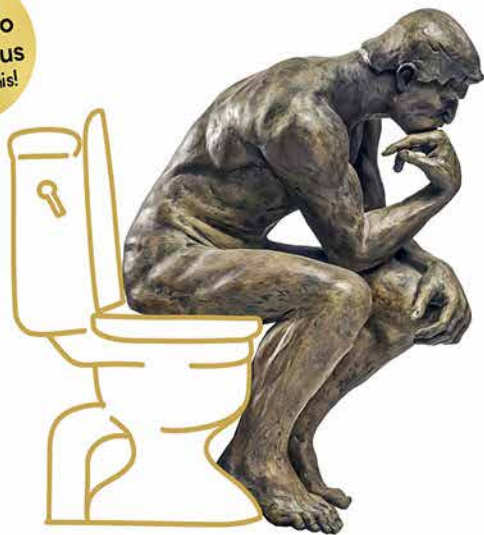


Vienintelė knyga apie tai, ko niekas nenori aptarti viešai...

SLAPTOJI TUALETO ISTORIJA

... ir ypatingai naudinga informacija, kuri gali
prailginti Jūsų gyvenimą!

Su
Edmundo
Saladžiaus
ilustracijomis!



GINTAUTAS LAURINAVIČIUS



Gintautas Laurinavičius

SLAPTOJI TUALETO ISTORIJA

Karikatūrų autorius prof. Edmundas Saladžius





Turinys

Kaip gimė ši knyga?	7
I. Antikos patogumai – ar kvepia pinigai?	11
II. Sidabriniai viduramžių „puodeliai“	31
III. Antrasis „sostas“, <i>burdaliai</i> ir kiti XVII–XIX amžių išradimai...	41
IV. Nauji naujųjų laikų vėjai	63
V. <i>Garderobe</i> , <i>WC</i> , <i>Loo</i> , „angliškos vietos“, arba tiesiog IŠVIETĖ	91
VI. <i>Latrinos</i> , arba lietuviški „sostai“ su skyle	99
VII. Kas geriau – varnalėšos lapas ar kukurūzo kotas?	109
VIII. Vaistas ir maistas, trąšos ir dažai, elektros energija ir net meno kūriniai...	127
IX. Nemokami tyrimai, arba ką apie sveikatą galime sužinoti tualete?	157
X. Pavojai ir etiketas tualete	193
Padėkos	205
Atsiliepimai apie knygą	209
Literatūros sąrašas	219



Kaip gimė ši knyga?

*Apie būtinumą rašyti trumpai
prirašytos ištisos bibliotekos.*

(Stanislovas Eži Lec)

Aš jau senokai pastebėjau, kad didžiąją dalį žmonijos sudaro žmonės. Labai gali būti, kad ir jūs tai pastebėjote. O visi gyvi žmonės, kaip, beje, ir daug kitų Viešpaties tvarinių, turi nenumaldomą įprotį valgyti ir gerti. Ir neretas kiekvieną dieną ir net po kelis kartus. Nuo gimimo iki mirties. Ir kurgi jie tuos gėrimus bei valgius kiša? Ogi į burną, kitaip tariant, virškinimo trakto pradžia. Ir kas toliau? Protingesni žino – vyksta kramtymas, maisto medžiagų skaidymas, dezinfekcija, reikalingųjų įsisavinimas ir t. t., ir t. t. O kas lieka, galiausiai, pašalinama per apatinį virškinamojo trakto galą. Teisingai. Bet kodėl šitos dramos pradžiai skiriamas itin didelis dėmesys,

o pabaigai – beveik jokio? Tikriausiai atkreipėt dėmesį, kad apie vietas, kur galima pavalgyti ir išgerti ir apie patį valgymą bei gėrimą, ką, kada, su kuo ir kur, kas sveika, o kas ne, kas naudinga, o kas kenkia, kaip kultūringai elgtis prie stalo, o kaip nepritinka ir t. t., iki nuobodulio kalbama knygoje ir žurnaluose, televizijos laidose, internete ir kur tik nori. O apie kitą medalio pusę – susigėdę ir nuleidę akis tylime. Ar negalime apie ją pasišnekėti? Ach, blogas tonas. O kodėl? Gal ji mažiau svarbi? Nagi, nagi. Pabandykite kelias dienas negerti ir nevalgyti ir tiek pat laiko nenueiti ten, kur karaliai pėsti vaikšto. Kaip mat suprassite, kas svarbiau. Nereikės ilgai laukti.

Be to, kiekvienas vidutinis statistinis žmogelis per gyvenimą tualete praleidžia 11 862 valandas, tai yra vienus metus, keturis mėnesius ir penkias dienas. Ne taip jau ir mažai, kad visai nekreiptume dėmesio. Manau, kad per tiek laiko, gerai parinkus literatūrą, galima įgyti visai neblogą išsilavinimą.

Galiausiai net laiko tėkmės greitis tiesiogiai priklauso nuo to, kurioje tualetu durų pusėje jūs esate.

Svarbiausia yra tai, kad kasdien, skambant finaliniams virškinimo proceso akordams, net neišėję iš veiksmo vietos ir be laboratorinių prietaisų daug

galime sužinoti apie savo sveikatos būklę ir net užbėgti gresiančiai ligai už akių. Be to, tai nieko nekainuoja.

Knyga skiriama visiems smalsiems žmonėms, suprantama, visų pirma, mokantiems skaityti. Amžius nėra labai svarbus – nuo jau suprantančio, ką skaito, iki dar suprantančio. Beje, knyga galėtų maloniai nustebinti gerą draugą, padovanota kad ir Tarptautinės tualetų dienos proga.

Knyga nerekomenduojama patologiškai jautriems estetams, prisilaikantiems Viktorijos epochos standartų, idant nepatirtų dvasinių sukrėtimų ir nepageidaujamų neigiamų emocijų.

Neprieštaraučiau, jei knyga būtų laikoma ir tualete, norint kai kuriuos dalykus, minimus knygoje, pasitikrinti vietoje. Taip sakant, neatsitraukiant nuo proceso.

Deja, dėl knygos panaudojimo kitais, kad ir kilniais tikslais patarti nieko negaliu, nes nežinau, ant kokio popieriaus redakcija nuspręs knygą atspausdinti.

Taigi ši knyga – mano kuklus bandymas atkreipti dėmesį į tai, į ką paprastai bodimasi žiūrėti. Be to, tai žvilgsnis, žinoma, tam tikru kampu į mūsų kultūros istoriją, tiksliau, į jos intymiąją dalį.



I

Antikos patogumai –
ar kvepia pinigai?

Pinigai nekvepia.

*(Romos imperatorius
Vespasianas)*

Mūsų laikų žmogui, kasdien apsilankančiam tualete, net į galvą nešauna, kad tualetų galėtų nebūti. Betgi kažkada nebuvo. Kam reikalingas tualetas klajojančioms gentims? Niekam. Prispyrus reikalui, užlindai už medžio, pritūpei po krūmu ir keliauk toliau sau sveikas. Bet štai prieš gerus dešimt, dvylika tūkstančių metų, prisijaukinus ožkas, avis, kiaules ir kitus gyvūnus, pradėjus sėti kviečius, ryžius ar kukurūzus, žmonės šiek tiek aprimo, nustojo klajoti po pasaulį ir tapo sėslūs.

Žinoma, išskyrus tuos, kurie ir šiandien vienoj vietoj nenusėdi ir blaškosi po pasaulį kaip „dūšia“ be vietos. Čia turiu galvoje ir visokio plauko turistus. Taigi pradėjo kurtis miestai ir būtent nuo to laiko mus pasiekia kad ir menkos, bet vis tik žinios apie pirmuosius tualetus.

Vienas pirmųjų civilizacijos židinių kūrėsi tarpupyje, tarp Tigro ir Eufrato, todėl mūsų žvilgsniai pirmiausia ten ir krypta.



Pirmuosius viešus tualetus archeologai aptiko senovinės Urartu karalystės, egzistavusios prieš 5000 metų, teritorijoje.

Prieš gerus penkis tūkstančius metų dabartinėje Irako teritorijoje, kovodamas su pora dešimčių kitų miestų-valstybių, klestėjo Ūro miestas-valstybė, kuris vėliau, kaip ir daug kas istorijos audrose, buvo pradingęs. Bet archeologai nenurimo ir galiausiai, 1922–34 metais, Leonardas Woolley'is galingąjį Ūrą surado ir atkasė net 73 molinių plytų namus. Ir štai kai kuriuose didesniuose aptiko tualetus su nuosava nuotekų sistema. Yra ir daugiau pavyzdžių.

Anot archeologų, jau 3000 m. pr. Kr. tualetu naudojosi Šumerų karalienė. Esą buvo ir prietaisas vandeniui nupilti.

Arba Kretos civilizacija, klestėjusi prieš gerus pusantro tūkstančio metų iki Kristaus, karaliaus Mino valdymo laikais. Apie ją menkai tebuvo žinoma iki XX amžiaus 4-tojo dešimtmečio, kai anglų archeologas Arturas



Kanalizacijos įrenginiai, skaičiuojantys 3000 metų, rasti Mezopotamijoje.

Evansas (Arthur Evans) netoli Knoso aptiko vadina-
majį Minotauro labirintą – grandiozinius rūmus, dy-
džiu nenusileidžiančius Bekingemo rūmams. Tad štai
juose jau buvo įrengti ir kanalizacijos kanalai, taigi ir
tualetai bei pirtys, ir net ventiliacija.



Tualetai,
rasti Knoso
rūmuose,
Kretoje.

Vonios ir
tualetų
patalpos,
skaičiuojančios
beveik
4000 metų,
Harapoje.



Harapos kultūros miestai 2600 m. pr. Kr. iš namų nuotekas šalino vamzdžiais į sruvų duobes. Turtingųjų gi namuose tualetai buvo atskirti nuo vonių skirtinguose kambariuose. Tualete sėdėdavo ant specialių sėdynių, o vandenį nuleisdavo paspaudę tam skirtą rankenėlę.



Akmeninis tualetas Šri Lankoje, Ritigalos budistų vienuolyne, manoma, įrengtas 1-mame amžiuje prieš Kristų.

Prieš puspenkto tūkstančio metų Mahendžo Daro mieste, dabartiniame Pakistane, jau funkcionavo nuotekų sistema, sujungta su požemine kanalizacija. Tualetas iš plytų, beje, sėdimas.



Antikinis tualetas Ramzio III rūmuose Luksore, Egipte.

O ir Egipte diduomenė sėdėjo ant akmeninių tualetų vietoje vandens naudodama smėlį. Beje, graikų istorikas Herodotas, lankydamasis Egipte V amžiuje prieš Kristų, pastebėjo, kad „egiptiečių moterys šlapinasi stovėdamos, o štai vyrai – atsitūpę“ bei „tuštinasi namuose, o valgo lauke“. Esą šlykščius dalykus reikia daryti slapta, o nešlykščius – viešai. Manau, kad ir šiuo metu, ypač vasarą, ir kai kurie iš mūsų elgiasi panašiai.

Žydai, kaip visada, pažvelgė giliau ir nustatė, ko tualete negalima daryti. Anot jų, tualete ar net netoli jo



Antikiniai viešieji tualetai Izraelio teritorijoje, senoviniame mieste Seppforis.

draudžiama mąstyti apie Torą ir melstis. Verčiau galvoti apie pinigus. Manau, labai protingas sprendimas.

Be to, senovės Jeruzalės miesto sienoje jau buvo vadinamieji mėšlo, arba *ha-ešpot* vartai, pro kuriuos iš miesto buvo išgabenamos atliekos. Higienos požiūriu tai turi didelę prasmę.

O graikai, Europos kultūros lopšys? Šlapinosi į piasuarų atitikmenis – *amis*, moterys – į dubens formos indus – *scafion*. Beje, taip vadinosi ir vyrų plaukų kirpimo stilius (ant galvos – naktipuodis). Gimnazijose,



Įdomi antikinės bizantinės tvirtovės detalė Pafose, Kipre.

kur senovės graikai sportuodavo, o po to prausdavosi pirtyse, irgi buvo viešieji tualetai, tuo pačiu metu piimantys ne vieną lankytoją. Amorgos saloje, šalia stadiono, aptiktas senovinis tualetas, kuriam 2500 metų.

Kaip žinome iš istorijos, Roma perėmė graikų kultūrą. Ir, suprantama,

drąsiai žengė toliau. Klestėjimo laikais Romoje buvo apie pusantro šimto viešųjų tualetų (supaprastintas variantas – suolas su skylėmis). Tam tikri tualetai buvo įrengti Romos arenose. Pavyzdžiui, cirkuose, kur vykdavo lenktynės vežimais. Koridorių, kuriais išeinama iš tribūnų, sienų nišomis iš viršutinio aukšto tekėdavo vanduo ir nuplaudavo šlapimą bei nemalonus kvapus. Šalia buvo praustuvai ar fontanai, kur galima atsigerti ir nusiplauti rankas.

Skaitykite likusius
204 iš 224 puslapių,
įsigiję šią knygą

www.obuolys.lt

KITI KNYGŲ FORMATAI:



klausykla.lt

**Audio
knyga**



**Elektroninė
knyga**

Yra pasaulyje vieta, kur net karaliai pėsti vaikšto. Kiekvienas iš mūsų per gyvenimą čia praleidžia 11 862 valandas, tai yra... vienus metus, keturis mėnesius ir penkias dienas! Žinoma, tai – tualetas.

„Visi gyvi žmonės, kaip, beje, ir dauguma kitų Viešpaties tvarinių, turi nenumaldomą įprotį valgyti ir gerti. Nuo gimimo iki mirties. Kurgi jie tuos gėrimus bei valgius kiša? Ogi į burną, kitaip tariant, virškinimo trakto pradžia. O kas toliau? Kodėl pirmajai šio proceso daliai skiriamas itin didelis dėmesys, o apie kitą medalio pusę – susigėdę ir nuleidę akis tylime. Ach, blogas tonas. O kodėl? Gal ji mažiau svarbi? Nagi, nagi. Pabandykite kelias dienas negerti ir nevalgyti ir tiek pat laiko nenuėiti į tualetą. Kaipmat suprasite, kas svarbiau!“ – sako šios nepaprastai šmaikščios, bet ir labai rimtos bei naudingos knygos autorius, gydytojas **Gintautas Laurinavičius**.

Knygoje sužinosite:

- Kaip iš paprasčiausios pakrūmės tualetai tapo išmaniomis laboratorijomis;
- Kas yra latrinos, burdaliai, „antrieji sostai“ ir kitokie negirdėti „įrenginiai“;
- Apie įdomiausią pasaulio muziejų, skirtą tualetui ir jo keisčiausius eksponatus.

Taip pat:

- Ką apie žmogų gali papasakoti sėdėjimo tualete rezultatas;
- Ką reikia žinoti, jeigu nori gyventi ilgai... ir ką pamačius reikia nedelsiant sunerimti; ir daug kitų juokingų, naudingų ir labai įdomių dalykų!



PIRMOJI KNYGA APIE TUALETO ISTORIJĄ

Jeigu jus domina žmonijos istorija ir sveikatos temos, jums tikrai patiks „Slaptoji tualetų istorija“.



ISBN 978-609-484-161-3



9 786094 841613

www.obuolys.lt

Knygos pigiau, įdomybės ir ištraukos nemokamai

KITI FORMATAI:



Audio
knyga



Elektroninė
knyga

Viršelio nuotrauka: © Shutterstock

Skaitantis žmogus yra gražus